

ज्योतिर्विद डॉ. तुषार यशवंत सावडावकर

महाराष्ट्रातील मुंबईसह नाशिक, मालेगाव, कोल्हापूर, पुणे इत्यादी महत्त्वाच्या शहरांमध्ये कावीळ, मलेरिया, डेंग्यू, चिकुनगुनिया, स्वाइन फ्लू, हिवताप, अतिसार, गॅस्ट्रो, लॅप्टोस्पायरोसिस यांसारख्या साथीच्या रोगांनी यैमान घातले आहे. फक्त मुंबई शहरातच मलेरियाने कित्येक जणांचा बळी घेतला. यासाठी फक्त शासन किंवा महानगरपालिका जबाबदार नसून आपण सर्वच याला जबाबदार आहोत. रस्त्यावर कुठेही कचरा टाकणे, धुंकणे, घरातल्या कचऱ्याचे योग्य वर्गीकरण न करणे म्हणजेच ओला कचरा आणि सुका कचरा एकत्र करून टाकणे, खिडकीतून कचरा खाली टाकणे. विशेषतः चाळींमध्ये असे प्रकार जास्त प्रमाणात आढळतात. जोपर्यंत या सर्व गोष्टींना आळा बसत नाही तोपर्यंत हा प्रश्न कायमचा सुटणे अशक्यप्राय आहे.

वास्तूचे जवळ जवळ ५४ महादोष सांगितलेले आहेत. या दोषांना मुळापासून नष्ट करण्याची शक्ती आपल्या गोमातेत आहे. केवळ गोठ्याच्या छायेतही मोठमोठ्या वास्तूंच्या व्याधी नष्ट होतात. तसेच गोठ्यातील माती विशेष विधीद्वारे घर बांधताना घराच्या पायामध्ये घातली तर त्या घरावर कधीही कर्ज येत नाही. होम-हवन करताना त्यासाठी लागणाऱ्या बऱ्याच गोष्टी गाईपासून मिळतात. जसे गोमय. जपानमध्ये गोमयचा उपयोग परमाणूमधून निघणाऱ्या किरणांपासून रक्षण करण्यासाठी वापरतात. गोमयमध्ये अँक्टिनो मायसीटस् नावाचे सूक्ष्म जीव असतात असा सीरा (मेप) या शास्त्रज्ञाने शोध लावलेला आहे. हे सूक्ष्म जीव बऱ्याच वनस्पती रोगांवर उपयोगी ठरते. तसेच गाईचे शेण जाळल्यामुळे एका क्षेत्रातील तापमान एका विशिष्ट सीमेपेक्षा अधिक होत नाही व या अग्नीतून निर्माण होणाऱ्या धुरामुळे हवेतील विषाणूंचा नाश होतो. तसेच हा धूर डोळ्यात गेल्याने डोळ्यातून पाणी येऊ लागते आणि त्याच बरोबर अधिक वर्षांच्या व्यक्तींच्या दृष्टीक्षमतेत जाड होते.

गोमूत्र हे पवित्र द्रव्य आहे. हे विषरोधक, कीटकनाशक आहे. गोमूत्रामध्ये युरिया असल्यामुळे ते विषाणूरोधक, बुरशीरोधक,

किटाणूरोधक आहे. पाण्यातील क्षाराचे संतुलन राखण्यासाठी ते उपयोगी ठरते. हानिकारक जंतूंचा प्रादुर्भाव टळतो. म्हणून घरांमध्ये सकाळी गोमूत्र शिंपडणे व उंबरठा गोमूत्र हळदीने धुऊन घेणे लाभदायक ठरते.

गाईच्या तुपाने होम केल्यास वातावरण शुद्धी होतेच तसेच तांदूळ, काळे तीळ, पांढरे तीळ याचबरोबर गाईच्या तुपाने हवन केल्यास इथिलीन ऑक्साईड, प्रॉपिलीन ऑक्साईडची निर्मिती होऊन वातावरणातील जीवाणूंचा नाश होण्यास मदत होते.

प्राचीनकाळी दिलेल्या वेदधर्माचे सार यज्ञ, दान, तप, कर्म व स्वाध्याय यामध्ये सांगितलेले आहे. अग्निउपासना अत्यंत प्राचीन

आहे. तिचे जे मूळ स्वरूप ते अवडंबरविरहित आहे.

सूर्योदय व सूर्यास्त ही दोन महत्त्वपूर्ण नैसर्गिक तालचक्रे आहेत व यावरच होम हवनाची प्रक्रिया प्रामुख्याने आधारित आहे. सूर्योदय व सूर्यास्तामुळे सृष्टीतील वातावरण, वनस्पती, प्राणी, मानवी शरीर व मन यावर महत्त्वपूर्ण परिणाम घडवितात. योगशास्त्रामध्येही संधी समयाचे महत्त्व जाणून काही ठरावीक योगक्रिया व श्वसनक्रिया सांगितलेल्या आहेत. सूर्योदय झाला की मनुष्य झोपेतून उठून कामाला सुरुवात करतो. सूर्यास्तानंतर

तो थकून विश्रांती घेतो. हे बायोलॉजिकल क्लॉक जर बिघडले तर त्या व्यक्तीची ओढाताण होते व त्याचा परिणाम आरोग्यावर व निर्णयशक्तीवर होतो. हे बायोलॉजिकल क्लॉक थोडक्यात आपले आरोग्य चांगले राहावे यासाठी उत्तम पर्याय म्हणजे 'हवन'.

सकाळी सूर्योदयाच्या वेळेला तांब्याच्या किंवा मातीच्या पिरॅमिड आकाराच्या पात्रात चार गोवऱ्या व्यवस्थितरीत्या लावाव्या व कापराने गोवऱ्या प्रज्वलित कराव्या. आवश्यक वाटल्यास समिधा वापरल्या तर अधिकच उत्तम. काळे तीळ, पांढरे तीळ, तांदूळ व गाईचे शुद्ध तूप एकत्र करावे. तयार केलेल्या अग्नीत हे वरील तयार केलेले एकत्रित मिश्रण एका पळीद्वारे गायत्री मंत्राचा उच्चार

प्रदूषणावर उपाय 'यज्ञउपासना'

करून सोडावे. बसण्यास उत्तम दर्जास न घ्यावे.

अशाप्रकारे १० वेळा गायत्री मंत्र व दहा पळी वरील मिश्रण अग्नीत सोडावे. त्यानंतर आहुती अग्नीत भस्म होईपर्यंत अग्निकुंडापुढे शांतपणे बसावे. त्यावेळी मन शक्य तेवढे निर्विकार करावे. असा हा विधी सूर्योदय व सूर्यास्ताच्या वेळेस करावा.

या मिश्रणाबरोबर तूप, साखर, सुका मेवा, विविध औषधी वनस्पती वापरूनदेखील हवन करता येते. या हवनामध्ये होणाऱ्या धुरामुळे व तो अधिक सूक्ष्म असल्याने तो श्वसनाद्वारे शरीरात मिसळून सर्व श्वसन यंत्रणा नाही व चक्र शुद्धी होण्यास मदत होते. त्याचबरोबर वातावरणदेखील रोगजंतुमुक्त शुद्ध व प्रसन्न होते. यावर अनेक शास्त्रज्ञांनी संशोधन करून त्यावर प्रबंध सादर केलेले आहेत.

आपल्या प्राचीन संस्कृतीबद्दल ऋषिमुनींबद्दल आदर बाळगून वरील हवन सूर्योदय व सूर्यास्ताच्या वेळेस गायत्रीमंत्रासहित श्रद्धापूर्वक आपण केल्यास निश्चितपणे याचा फायदा होईल.